

José Antonio Zarzalejos: «Felip VI és conscient de la ruptura emocional amb la societat catalana»

El periodista analitza en un llibre el regnat del monarca i explica la intrahistòria del discurs del 3-O i l'actitud de la Zarzuela durant el procés: "Alguns polítics independentistes confessaran un dia el que van parlar amb ell"

José Antonio Zarzalejos, fotografiat a Madrid. | Carlos Ruiz B. K.

Felip VI va consultar amb diverses personalitats el seu discurs del 3-O (<https://www.naciodigital.cat/noticia/139739/felip/vi/avala/repressio/policial/situa/govern/al/marge/democracia>). Mariano Rajoy va refrendar el text, però amb posterioritat va mostrar-hi reticències. Pedro Sánchez va demanar que s'inclogués una referència al "diàleg" i no va ser atès. Un dels consultats va ser Miquel Iceta. Són fets que explica en aquesta entrevista el periodista José Antonio Zarzalejos, ben connectat amb les instàncies del Madrid polític.

Zarzalejos acaba de publicar *Felipe VI. Un rey en la adversidad* (Planeta) (<https://www.planetadelibros.com/libro-felipe-vi-un-rey-en-la-adversidad/329452>), on explica amb molt bona informació el regnat del monarca i com ha gestionat les múltiples crisis que ha hagut d'entomar, des del procés català al cúmul d'escàndols protagonitzats pel seu pare (<https://www.naciodigital.cat/noticia/206866/declivi-joan-carles-quatre-actes?rlc=sf>). L'autor assegura que el rei té un vincle emocional amb Catalunya i que va intentar intervenir en el conflicte polític, però Rajoy li ho va impedir.

- Parla en el llibre d'una traïció del rei emèrit al seu fill.

- Sembla molt dur, però si no hi hagués hagut traïció, no estaria expatriat, no estaria sotmès a la indagació de diligències prejudicials (<https://www.naciodigital.cat/noticia/197599/suissa/investiga/fortuna/joan/carles/amagada/al/pais>) del ministeri fiscal davant el Suprem (<https://www.naciodigital.cat/noticia/203763/fiscalia-suprem-investigara-si-joan-carles-va-rebre-comissions-ave-meca>), no se li hagués retirat l'assignació pressupostària ni hagués estat apartat de l'agenda. En definitiva, no s'hagués deteriorat la reputació de la monarquia. Tot això ha causat una enorme decepció en milers i milers de ciutadans que atribueixen -amb justícia, d'altra banda- molts mèrits a Joan Carles de Borbó. Mèrits polítics i institucionals que han quedat enfosquits per unes actituds privades que no són acceptables en ningú, però encara menys en un cap d'estat que tenia inviolabilitat, la qual cosa el feia immune, i ha pretès que això el fes impune. Això, en termes d'un castellà exacte, és una traïció moral. Ho és al seu fill, a qui deixa un llegat que només pot gestionar en l'aspecte negatiu, i és una traïció a la bona fe i l'agraïment de la societat espanyola.

- S'endinsa en l'actuació de l'actual monarca davant del conflicte polític a Catalunya. Segons explica, el rei va intentar intervenir molt abans de l'1-O i Rajoy li ho va impedir.

- Només un mes després de la seva proclamació com a rei, té una primera conversa, de gran preocupació per ell, amb Artur Mas. Després ell s'ofereix a Rajoy per tendir ponts i ser útil, dins de les seves funcions constitucionals, perquè la crisi no es desbordés i es trobés una sortida raonable. El president espanyol li manifesta que aquesta crisi l'ha de gestionar el govern. No obstant, el rei, d'una manera molt discreta, manté una interlocució permanent amb representants de diversos àmbits de Catalunya. De l'econòmic, però també del polític. Per cert, alguns polítics independentistes ja confessaran en el seu moment com van visitar i parlar amb el rei en privat. Fixi's ara en l'encert del monarca en viatjar a Barcelona per lliurar personalment al poeta Joan Margarit el premi Cervantes. Però al marge d'aquest fet, el rei ha mantingut contacte permanent amb diversos àmbits de Catalunya, la qual cosa li va permetre en el seu moment fer-se un diagnòstic diferent al de Rajoy.

[noticiadiari]2/206866[/noticiadiari]

- En quin sentit?

- El rei sempre va saber que el procés sobiranista no era una coartada per negociar, sinó que tenia un rumb de col·lisió i que acabaria en un gravíssim problema si no s'abordava amb capacitat política. El rei ha viatjat 38 vegades a Catalunya des de l'inici del seu regnat. La primera vegada va ser per anar a Girona, on es va trobar amb qui era l'alcalde, Carles Puigdemont. Ell té una relació emocional amb Catalunya. Hi ha dos moments determinants. Un és l'any 1990, quan parla en català davant el Parlament. I després, l'any 1992, en el zenit de la monarquia espanyola. Que també és el zenit de la Catalunya que ha estat a l'avantguarda de la democràcia espanyola, amb el lema "Llibertat, amnistia i Estatut d'Autonomia". Catalunya és la comunitat que més sí dona a la Constitució. El rei ha imposat l'ensenyament del català a les seves filles, com també la reina. Però el procés sobiranista va seguir una evolució que el rei no desitjava i que en bona part va obeir a la pèssima gestió del govern de Rajoy.

"El rei es va oferir per tendir ponts amb Catalunya i Rajoy li ho va impedir"

- Quins dirigents independentistes van parlar amb el rei?

- No puc citar cap nom, però li asseguro que va ser així. Li donaré una dada: un d'ells va anar a

parlar amb el rei amb el discurs que va fer al Parlament el 1990, quan diu allò que "Catalunya serà el que els catalans vulguin que sigui". Però ho va dir dins de l'ordenament constitucional.

- Creu que si el rei hagués fet el paper de mediador institucional que Rajoy, segons assegura, no li va deixar fer, no s'hagués arribat a l'1-O?

- No ho sé, però és evident que l'article 155 va ser aprovat tard. El 155 no és una mesura de tipus penal, sinó político-constitucional. Si s'hagués aplicat el 8 de setembre, després de l'aprovació de les lleis de desconnexió, no s'haguessin produït els actes que el Tribunal Suprem va qualificar de sedició i malversació. No tindríem ni processos, ni presos, ni condemnes. L'1-O va ser el fracàs d'una política indolent. Hi ha una dada que explico en el llibre: després dels atemptats de l'agost del 2017 a Barcelona i Cambrils, el rei es reuneix en un lloc discret de Barcelona amb Ada Colau. Després és ella la que interromp el diàleg amb el rei. Però el rei parla amb ella i vol saber els efectes dels atemptats en el procés sobiranista. No conec més detalls d'aquesta trobada.

José Antonio Zarzalejos analitza el paper del monarca en el procés. Foto: Carlos Ruiz B. K./Planeta

- Subratlla la transcendència del discurs del 3-O

(<https://www.naciodigital.cat/noticia/139739/felip/vi/avala/repressio/policial/situa/govern/al/marge/democracia>) . Abans es referia a la relació emocional del rei amb Catalunya. Però aquest discurs no va mostrar precisament relació emocional. Va molestar una clara majoria de la societat catalana, no només als estrictament independentistes.

- Va ser mal rebut. Ho va ser per un sector que l'hagués rebut malament independentment del que hagués dit, tot el sector independentista que veia en el rei el símbol i els valors que voldria abatre. Però també per un altre sector que en altres moments va donar suport a la monarquia i que també va criticar el discurs. Però jo crec que, hagués dit el que hagués dit, hauria estat criticat, encara que hagués introduït unes paraules en català o hagués mostrat algun element

més sentimental o menys enèrgic. Perquè l'objecte de l'atac no és Felip VI, sinó la seva missió simbòlica, que és la unitat i la permanència de l'Estat.

"Rajoy no va oposar reticències quan va despatxar amb el rei el matí del 3 d'octubre i llegeix el discurs, és després que les expressa"

- Però el rei és conscient que el seu discurs va provocar una ruptura emocional amb la majoria de la societat catalana?

- N'és absolutament conscient. Ho sabia abans i ho sabia mentre el pronunciava. Sap perfectament les conseqüències positives i negatives d'aquell moment. Per això ho va consultar amb diverses persones, entre elles Miquel Iceta. També a l'avui president del govern, Pedro Sánchez, aleshores cap de l'oposició.

[noticia]205791[/noticia]

- Explica en el llibre que Sánchez va aconsellar que en el discurs es parlés de "diàleg" i no va ser atès.

- Es va considerar que en aquell moment, davant la demanda que s'havia generat a Espanya davant d'un buit de poder, i la que s'havia generat en la comunitat internacional i financera, emprar la paraula "diàleg" no era adequat. Però, atenent en part el criteri de Sánchez, va introduir una referència a la concòrdia.

- Diu també que Rajoy mostra, quan llegeix el discurs, una ratificació amb reticències. Quin tipus de reticències?

- Rajoy no oposa reticències quan despatxa amb el rei al matí i llegeix el discurs. És després que les expressa. S'ha de tenir en compte que l'1-O el líder del PP entra en *shock*. Després de negar que hi hauria urnes, col·legis i paperetes, n'hi va haver. Això va suposar un immens fracàs dels serveis d'informació. I el discurs del rei contrastava amb els silencis i el joc de l'amagatall de Rajoy i, per tant, no es va trobar còmode amb el discurs del rei.

- Creu que Felip VI intentarà recomposar els ponts amb Catalunya?

- Estic convençut que sí. Després de l'incident en què el president del govern li veta que viatgi a Barcelona en l'acte de l'Escola Judicial, ell torna en dues ocasions, per lliurar uns premis a la Zona Franca i per l'acte de lliurament al Cervantes a Joan Margarit. No deixarà de venir a Catalunya. Ho té interioritzat com un repte i el pont s'acabarà recuperant.

El periodista és un bon coneixedor del Madrid del poder. Foto: Carlos Ruiz B. K./Planeta

- Assenyala una certa manca de nivell en els discursos del rei, que considera amb massa llocs comuns. Falten bons guionistes a la Zarzuela?

- Bé, s'ha d'entendre una cosa. Crec que al rei li agradria ser una mica més disruptiu. La reina d'Anglaterra, per exemple, té uns discursos deliciosos, amb elements d'ironia. El registre dels discursos del rei és excessivament formal. Però el problema no és del rei ni dels qui escriuen els discursos, sinó que el monarca afronta en aquests moments una situació de gran adversitat. Té molt poc marge per fer assajos. Han estat sis anys atroços per a Felip VI. Ha hagut d'adoptar decisions amb molta càrrega emocional, un escenari familiar complicadíssim i s'ha de moure en un context polític institucional que li és advers. Ara mateix, hi ha un govern de coalició amb cinc ministres que són militantment republicans. Les possibilitats de fer grans innovacions tenen poc espai.

- Es va dir dels Borbons a França que no havien oblidat res i tampoc havien après res. Creu que Felip VI ha après?

- Totalment. Potser aquesta és la gran novetat de Felip VI. Ell recull tots els aprenentatges del que no s'ha de fer i del que sí. El que no s'ha de fer li indica el seu pare. El seu avi, Joan de Borbó, no va regnar però va propiciar una monarquia democràtica. El seu besavi, Alfons XIII, va ser destronat, no tant pels seus negocis o conductes inadequades, sinó per acceptar de bona gana la dictadura de Primo de Rivera. El rei Felip, a més, té al costat la reina Letizia, que és una reina inèdita en la Casa Reial. No pertany a cap casa reial, prové de la classe mitjana que ha estat una ruptura en els usos de la família. La veurem més activa en l'agenda institucional.

"Si s'arxiven les diligències del ministeri fiscal, la

fixació de la residència definitiva del rei emèrit no seria Abu Dhabi, sinó un país proper, però ja no a Espanya"

- Adverteix en el llibre dels riscos del populisme, també del de dretes, per la monarquia. Vox pot ser letal per la Corona?

- No crec que en aquest moment hi hagi res que tingui força per ser letal per a la monarquia. És difícil que es produeixi un procés constituent per substituir la monarquia per la república. El que sí que hi ha és una incorrecta percepció tant dels que la impugnen com dels que diuen estimar-la amb entusiasme. El millor per a la monarquia és un bon funcionament institucional i poc entusiasme. N'hi ha prou amb què es respecti la funció de la Corona i la persona del rei. I que el rei s'encarregui d'encarnar els valors que calen per ser respectat, però poc entusiasme. Felip VI té un esperit molt nòrdic, de baixa intensitat emocional. El que li convé, a ell i a tots els monarques europeus, és la normalitat. Per tant, no populisme, no sectarisme i no un país enfrontat.

[noticia]213210[/noticia]

- S'ha especulat recentment sobre la salut del rei emèrit. S'ha dit que està molt greu i que podria tornar (<https://www.naciodigital.cat/noticia/215941/joan-carles-estat-molt-greu-salut>) . Què en sap?

- Això no respon a la realitat. La salut del rei emèrit és la mateixa que tenia fa un mes o dos mesos. Sobre el seu retorn, crec que no és immediat. Dependrà de les investigacions del ministeri fiscal. Un problema de salut podria plantejar un retorn. Si no es dona aquest fet i s'arxiven les diligències, podria tornar, però tinc indicis que es tractaria d'un retorn temporal. La fixació de la seva residència definitiva no seria Abu Dhabi, sinó un país proper, però ja no a Espanya.